

VLAAMSE RAAD

BUITENGEWONE ZITTING 1992

15 OKTOBER 1992

VOORSTEL VAN RESOLUTIE

— van de heren M. Olivier, G. Swennen, A. Kempinaire, G. Annemans,
P. Van Grembergen en H. Van Dienderen —

in verband met de toestand in en de hulpverlening aan het voormalige Joegoslavië

BIJLAGE

Verslag over de missie van de Verenigde Commissies
voor Buitenlandse en Europese Aangelegenheden
en voor Welzijn en Gezondheid van de Vlaamse Raad
naar ex-Joegoslavië, meer bepaald Servië en Kroatië,
van 4 september 1992 tot en met 10 september 1992

INHOUD

	Blz.
1. Samenstelling van de delegatie	3
2. Chronologische lijst van de contacten, gesprekken en bezoeken	3
3. Verslagen over de contacten, gesprekken en bezoeken	
— Vrijdag 4 september : SOMBOR	5
— Zaterdag 5 september : BELGRADO	6
— Maandag 7 september : ZAGREB	12
— Dinsdag 8 september : ZAGREB + DUBROVAR	17
— Woensdag 9 september : ZAGREB	23
4. Algemene besluiten van de delegatie	26
5. Evaluatie van het werkbezoek door de Verenigde Commissies voor Buitenlandse en Europese Aangelegenheden en voor Welzijn en Gezondheid	30

1. SAMENSTELLING VAN DE DELEGATIE

Raadsleden :

- de heer Marc Olivier, Volksvertegenwoordiger, Eerste Ondervoorzitter van de Vlaamse Raad, delegatieleider, CVP-fractie
- de heer Frans Cauwenberghs, Volksvertegenwoordiger CVP-fractie
- de heer Guy Swennen, Volksvertegenwoordiger SP-fractie
- de heer Dirk Van der Maelen, Volksvertegenwoordiger SP-fractie
- de heer André Kempinaire, Volksvertegenwoordiger PVV-fractie
- de heer Gerolf Annemans, Volksvertegenwoordiger VB-fractie
- de heer Paul Van Grembergen, Volksvertegenwoordiger VU-fractievoorzitter
- de heer Hugo Van Dienderen, Volksvertegenwoordiger AGALEV-fractie

Kabinetsmedewerkers :

- de heer Ivo Van den Bossche, kabinetsadviseur van de heer L. Van den Brande, Minister-president van de Vlaamse Regering
- de heer Peter Degadt, kabinetschef van mevrouw W. Demeester-De Meyer, Gemeenschapsminister van Financiën en Begroting, Gezondheidsinstellingen, Welzijn en Gezin

2. CHRONOLOGISCHE LIJST VAN DE CONTACTEN, GESPREKKEN EN BEZOEKEN TIJDENS DE STUDIÉREIS VAN EEN PARLEMENTAIRE DELEGATIE VAN DE VLAAMSE RAAD AAN EX-JOEGOSLAVIE

Vrijdag 4 september 1992 : Vertrek vanuit Zaventem (9 uur) naar Budapest via Amsterdam. Busreis naar Belgrado met halte te Sombor.

19 uur : Ontmoeting met de vertegenwoordiger van de Burgemeester en een lid van het Rode Kruis in Sombor.

Zaterdag 5 september 1992 :

1 uur : Aankomst in Belgrado.

8 uur : Onderhoud met Dr. Eric DACHY — Coördinator van MSF-AZG voor ex-Joegoslavië.

8.30 uur : Ontmoeting met de heer Milan KOMNENIC, Vice-President en Lid van de Administratieve Raad van de grootste oppositiepartij, de SPO.

10.30 uur : Ontmoeting met de heer Stojan CEROVIC en andere leden van het „Anti-oorlogscentrum”.

12 uur : Ontvangst door de heer Thierry MEYRAT, Diensthoofd van het Internationale Rode Kruis.

13 uur : Ontvangst door de heer Jakob VAN DER VEEN, Diensthoofd van het Hoog Commissariaat voor de Vluchtelingen

15 uur : Bezoek aan de orthopedische kliniek UKC (opvang van oorlogsslachtoffers) en gesprek met de geneesheer — hoofd van dienst.

17 uur : Bezoek aan Pronirski Grad, een voormalig vakantiecentrum in Belgrado — nu opvangcentrum voor vluchtelingen — gesprek met verantwoordelijken en vluchtelingen.

19 uur : Gesprek met de heer VAN HOESCH, Belgisch Zaakgelastigde als interim in Belgrado.

Zondag 6 september 1992 :

4 uur : Vertrek vanuit Belgrado naar Budapest per bus en verder per trein naar Zagreb.

20 uur : Aankomst te Zagreb.

Maandag 7 september 1992 :

9 uur : Ontvangst door de heer VERDONCK, vertegenwoordiger van het Ministerie van Buitenlandse Zaken in Zagreb.

10 uur : Gesprek met leden van Artsen zonder Grenzen.

14 uur : Ontmoeting met de heer Anthony C. LAND, Coördinator van het Hoog Commissariaat voor Vluchtelingen in Kroatië.

16 uur : Bezoek aan de zetel van „Caritas” en gesprek met de verantwoordelijke voor Kroatië.

18 uur : Ontmoeting met de heer Dr. Chr. H. CONRAD, Officer-in-Charge, van UNICEF voor Zagreb-Ljubljana en Sarajevo en met Edith SIMMONS-RICHNER, Information Officer.

19.30 uur : Gesprek met leden van Artsen zonder Grenzen uit Nederland.

Dinsdag 8 september 1992

9 uur : Ontmoeting met Dr. Med. Nenad JAVORNIK, Secretaris-generaal van het Kroatisch Rode Kruis. Gesprek.

10.30 uur : Bezoek aan het Kroatisch Parlement — bijwonen van openbare vergadering. Eerste toespraak van de heer Fr. TUDJMAN, President van de Kroatische Republiek na de verkiezingen van 2 augustus 1992.

14.30 uur : Ontvangst door de heer Adalbert REBIC, Hoofd van de dienst voor Vluchtelingen onder toezicht van de regering.

15 uur : Ontmoeting met een Ondervoorzitter, MILANU DUKICU (Serviër) van het Kroatisch Parlement.

16.30 uur : Gesprek met de heer Y. SKRABALO, lid van de oppositie van het Kroatisch Parlement (Sociale liberale partij).

17 uur : Ontmoeting met het Internationale Rode Kruis. Gesprek met M. MARTIN en Antoon VAN DEN HOVE.

18.30 uur : Bezoek aan vluchtelingenkamp van niet-geregistreerde vluchtelingen in Dubrovnik.

20 uur : Bezoek aan kinderopvangcentrum van ongehuwde moeders. Gesprek met mevrouw Helena BRAJSA.

21 uur : Briefing met de heer VERDONCK, vertegenwoordiger van het ECMM (European Commission Monitoring Mission).

Woensdag 9 september 1992

8.30 uur : Werkvergadering van de delegatie Vlaamse Raad.

10 uur : Ontvangst door de heer Vl. MESIC, Voorzitter van het Kroatisch Parlement.

11 uur : Ontvangst door de heer Borisu BUZANCICU, Burgemeester van Zagreb.

13.15 uur : Ontvangst door de heer Fr. TUDJMAN, President van de Kroatische Republiek.

14 uur : Bezoek aan opvangcentrum voor vluchtelingen in Zagreb — Sportzaal Martinovka en gesprek met vluchtelingen.

15.30 uur : Bezoek aan kinderkliniek. Gesprek met doktersteam en personeel.

16.30 uur : Onderhoud met de heer VERDONCK, Vertegenwoordiger van België bij het ECMM en Majoor SMEULDERS van de Belgische delegatie.

21 uur : Voorbereiding persconferentie Zaventem.

3. VERSLAGEN OVER DE CONTACTEN, GESPREKKENENBEZOEKEN

VRIJDAG 4 SEPTEMBER 1992

19 uur : ***Ontmoeting met de vertegenwoordiger van de Burgemeester en een lid van het Rode Kruis in Sombor.***

Na het traject Budapest — Belgrado, staken we om 18 uur de Hongaars-Servische grens over in Kelebija. Na ongeveer 1 uur bereikten we Sombor. Sombor (Voivodina — Servië) ligt op minder dan 30 km van Vukovar, vanwaar de vluchtelingen komen.

Onze gesprekspartners waren de heer RADE SUMONA, vertegenwoordiger van de burgemeester, en mevrouw GORDANA SAVIM, verantwoordelijke van het plaatselijke Rode Kruis.

De stad Sombor heeft 50.000 inwoners ; samen met de rand ongeveer 100.000 ; er zijn 10.800 vluchtelingen genoteerd, dus ± 10 procent ; van deze vluchtelingen zijn ± 50 procent Serven, 16 procent Hongaren en 15 procent Kroaten ; in het totaal zijn er 23 „nationaliteiten” en 14 verschillende godsdiensten. Het aantal vluchtelingen wordt quasi volledig in families opgevangen. Er wordt verklaard dat de vluchtelingenstroom sinds een jaar aanhoudt en dat er nieuwe vluchtelingen bijkomen, inzonderheid Serven vanuit Kroatië. De vluchtelingengroep heeft 350 babies voortgebracht op één zomer ; de gemeente staat voor alle kosten in. Ook de plaatselijke bedrijven bieden hulp. Er worden geld, voedsel en kledij verzameld.

Niettemin is de totale hulp minder dan 1/3 van wat de gastfamilies zelf nodig hebben.

Er wordt gesteld dat de grens van de opvangcapaciteit bereikt is ; de opvanggezinnen worden zelf armer en vragen ontlast te worden ; een terugkeer naar Vucovar is ondenk-

baar. (Vucovar wordt met Dresden WOII vergeleken). De aankomende winter verscherpt het probleem.

De organisatie van de hulpverlening loopt, in de gegeven omstandigheden, goed ; het plaatselijke Rode Kruis krijgt hulp ; er is een goede samenwerking tussen het Rode Kruis en de gemeenten.

Een meerderheid van de vluchtelingen wenst — ondanks alles — te blijven ; voor een aantal gevallen zal zich om specifieke redenen een verdere vlucht opdringen, doch er zijn geen middelen voor verplaatsing.

Naast de klassieke hulpverlening wordt door de vertegenwoordiger van de burgemeester de idee van „peterschap” tussen gemeenten in ons land en in Servië geopperd.

Conclusie :

1. hulpverlening ter plaatse via het Rode Kruis ;
2. hulpverlening in medicijnen ;
3. wij kunnen ondersteuning geven in een oplossing om vrede te bereiken.

ZATERDAG 5 SEPTEMBER 1992

8 uur : **Dr. Eric DACHY, Coördinator van MSF-AZG voor ex-Joegoslavië gaf een korte toelichting over de acties van Artsen zonder Grenzen in ex-Joegoslavië.**

We onthouden hieruit dat Artsen zonder Grenzen een directe, doelgerichte aanpak heeft en erin slaagt om zonder overbodige administratieve structuren hulpverlening te verstrekken.

8.30 uur : — **BELGRADO — ontmoeting met de heer Milan KOMMENIC, Vice-President en Lid van de Administratieve Raad van de SPO („parti du renouveau Serbe” — grootste oppositiepartij).**

De heer KOMMENIC schetst de algemene politieke toestand in Servië. Hij behoort tot de grootste oppositiepartij in Servië. Volgens hem is MILOSOVIC een uitloper van het communisme die zijn volk met het nationalisme de oorlog ingejaagd heeft.

De SPO erkent het nieuwe „Joegoslavië” niet ; er worden betogingen georganiseerd tegen MILOSOVIC, wiens macht achteruit gaat. De toestand is onhoudbaar. Reeds 200.000 personen, voornamelijk jongeren, zijn Servië ontvlucht. Onder de gevluchten zijn velen lid van de SPO, die intellectuelen, studenten, gecultiveerden verzamelt. Het embargo laat zich acuut voelen. Prijzen stijgen met 40 % per maand.

Het embargo tegen Servië is niet rechtvaardig : het had moeten uitgevaardigd zijn tegen alle strijdende partijen ; het zal bovendien omgekeerd effect hebben : niet het regime zal lijden, wel de bevolking. Het embargo geeft voer aan het nationalisme en extremisme van MILOSOVIC die de economische sancties politiek uitbuit bij de bevolking.

In november zijn er presidentsverkiezingen. Het kiesstelsel is onjuist. Dat heeft als gevolg dat de socialistische partij van MILOSOVIC met 49 procent van de stemmen 195 van de 250 zetels behaalt. De oppositie heeft met 51 procent van de stemmen slechts 20 procent (55/250) van de zetels.

De 11 oppositiepartijen vormen samen de „mouvement démocratique”. De heer KOMMENIC kan niet verhehlen dat er binnen de oppositie ook veel onenigheid is, wat de beweging uiteraard verzwakt in haar opstelling.

In de visie van de SPO moet Servië geregionaliseerd wor-

den, dit in tegenstelling tot MILOSOVIC die een centralistische politiek voert. De SPO is een pacifistische partij. Op PANIC wordt hoop gesteld. Deze heeft de militairen uit Bosnië teruggetrokken. Dit heeft echter niet belet dat zich in Bosnië ongecontroleerde paramilitaire groepen bewegen van Muzelmannen, Serven, Kroaten en avonturiers.

De heer KOMMENIC is er niet tegen dat Bosnië onafhankelijk wordt, maar wijst erop dat dit toch de eerste keer is in de geschiedenis en stelt dat de Serven in dit geval garanties moeten hebben. Bosnië riskeert immers onder IZETBEGOVIC een muzelmaanse staat te worden. Men moet een staat creëren waar Muzelmannen, Serven, Kroaten een proportionele autonomie hebben.

Wat Kosovo betreft ; de Albanezen maken hier aanspraak op en dit is niet aanvaardbaar. Wel kan culturele autonomie toegekend worden. In Voivodina wenst — volgens de heer KOMMENIC — de belangrijke groep Hongaren toch bij Servië te blijven, maar ook hier moet culturele autonomie gegarandeerd worden.

Wat het onderzoek naar de mensenrechten betreft, zoals -- door MASOVIETSKI gevoerd : Servië is bereid een internationaal Hof te aanvaarden en een proces voor alle oorlogsmisdaden ; ook is de idee aanvaardbaar van een Hof dat de rechten van minderheden afdwingbaar maakt.

De SPO stelt 5 voorwaarden om deel te nemen aan de presidentsverkiezingen :

1. het kiesstelsel moet veranderen ; als model wordt door de heer KOMMENIC het Belgisch „systeem D'Hondt” naar voor geschoven (enigszins tot verrassing van de delegatie) ;
2. volledige vrijheid van de massamedia ; de overheidszenders worden nu nog teveel door het regime gedomineerd ;
3. de overheid moet de politieke partijen en de verkiezingen financieren ;
4. amnestie voor de dienstweigeraars ;
5. de verkiezingen moeten georganiseerd worden in alle delen van het nieuwe „Joegoslavië”, en er moet deelname zijn van alle etnische groepen.

De SPO is bereid de terugkeer naar de Tito-grenzen te aanvaarden, mits politieke onderhandeling. De „homogenisatie” (etnische zuivering) is absurd en biedt geen oplossing. De drie etnische groepen in Bosnië moeten samenleven ; een zekere opdeling van Bosnië met transparante grenzen en culturele autonomie kan de oplossing zijn.

10.30 uur : Ontmoeting met de heer Stojan CEROVIC en andere leden van het „Anti-oorlogscentrum”.

1. We spraken met Vesna PESIC van de Hervormingspartij, Stojan CEROVIC, journalist van het onafhankelijke en kritische weekblad Vreme en met Zorica TRIFUNOVIC die zich bezighoudt met vrouwenzaken. Ze vertegenwoordigen het Aktiecentrum tegen de oorlog dat officieel werd gesticht op 15 juli 1991 door verschillende onafhankelijke groepen. Het centrum wil de oorlog voorkomen, zijn effecten milderen waar gevechten al aan de gang zijn, anti-oorlogspropaganda verspreiden en bijdragen tot de demilitarisering van heel ex-Joegoslavië.

2. Over het ontstaan van de crisis hebben deze mensen volgens verscheidene delegatielieden een opmerkelijke afstandelijke en objectieve visie. Volgens hen was het oude Joegoslavië van Tito in zekere zin een goede zaak voor de Serviërs die erg verspreid woonden. De grenzen tussen de

deelrepublieken waren zeer transparant. Wanneer Slovenië en Kroatië volledige onafhankelijkheid willen, is het moeilijk voor de Serviërs om de grenzen van de grondwet van 1974 te aanvaarden. Het Federale leger heeft volgens het Centrum een grote rol gespeeld in het ontstaan van de oorlog. Eerst stelde het zich neutraal op, dan koos het resoluut de kant van de Serviërs in Kroatië onder het voorwendsel hen te helpen. Het centrum veroordeelt deze handelswijze.

3. De crisis moet door dialoog en onderhandelingen worden opgelost. Het aanvaarden van de oorlogsgrenzen in Bosnië-Herzegovina is misschien wel het gemakkelijkst, maar het is onrechtvaardig voor de moslims. Zij die de grootste groep vormen in Bosnië en de oorlog niet wilden, zullen uit zijn op wraak als ze genoeg moeten nemen met een uiterst beperkt gebied. Volgens het Centrum moet iedereen naar zijn woonplaats kunnen terugkeren. De autoriteiten moeten hun veiligheid garanderen. Daar willen de vredesgroepen werken aan de concrete verzoening tussen de verschillende bevolkingsgroepen.

4. Inzake Kosovo wijzen de vertegenwoordigers van het Centrum erop dat de Albanese meerderheid in feite geen autonomie wil, maar afscheiding en onafhankelijkheid. Met autonomie hebben de vredesmensen geen probleem. maar ze pleiten vooral voor een „dialoog zonder voorwaarden”.

5. Volgens het Centrum zijn misschien nog eerder grote problemen in Montenegro te verwachten. Er zijn daar zeer veel wapens aanwezig. In de Sandjak in het noorden van Montenegro en het zuiden van Servië willen Moslims een onafhankelijke staat oprichten.

6. In principe is het Centrum voor de economische sancties. Maar wegens de droge zomer zal men een tekort aan voedsel krijgen in de winter. Ook het Centrum onderstreept dat er een tekort aan geneesmiddelen is. Het embargo draagt bij tot het afkalven van de populariteit van de Servische premier MILOSEVIC, maar verwekt geen algemene opstand. Het embargo bemoeilijkt contacten van het Centrum met gelijkgezinden in andere republieken van ex-Joegoslavië

7. De vrijheid van meningsuiting, van vergadering, van de pers is toegenomen. Het Centrum krijgt voor grote acties tienduizenden op de been. Zonder veel moeite nemen duizenden deel aan een demonstratie. De pers besteedt aandacht aan de acties en de standpunten van het Centrum, maar is het toch niet zo gunstig gezind. Vooral de televisie wordt gecontroleerd door MILOSEVIC.

8. PANIC is misschien een kans om uit de problemen te geraken. Maar hoeveel macht heeft hij ? De Joegoslavische president COSIC is de vader van de Servische natie en de spirituele vader van MILOSEVIC. Maar onder druk van de omstandigheden begint hij zijn nationalistisch plan voor een Groot-Servië op te geven. Hij steunt PANIC. Dat is een gunstige evolutie, vindt het Centrum.

9. De aangekondigde verkiezingen voor eind november zijn een kans voor de oppositie tegen de oorlog. Volgens het Centrum is zowat iedereen tegen de oorlog in Servië en zou MILOSEVIC geen meerderheid halen.

10. Het Centrum heeft een schrijnend tekort aan middelen.

12 uur : **Ontvangst door de heer Thierry MEYRAT, Dienst-hoofd van het Internationale Rode Kruis.**

1. Thierry MEYRAT, chef van de missie van het Internationale Comité van het Rode Kruis (ICRC) ontvangt ons in Belgrado.

2. Het aantal vluchtelingen in heel ex-Joegoslavië is opgelopen tot 2 miljoen. Dat is het hoogste aantal vluchtelingen in Europa sinds de Tweede Wereldoorlog. MEYRAT verwacht niet spoedig een einde aan de problemen. In de Sandjak kan het tot een explosie komen. Het ICRC plant al programma's voor 1993 en 1994 in ex-Joegoslavië

3. De rechten van de mens en de conventies van Genève worden zwaar geschonden door alle oorlogvoerende partijen. Het ICRC herinnert hen, ook via seminars, aan hun plichten.

4. Het teken van het Rode Kruis wordt misbruikt. Toch wil het ICRC niet weten van militaire bescherming van zijn konvooien ook niet door Blauwhelmen. Het werkt aan het respect voor zijn kenteken. Dat moet voldoende zijn.

5. De terugkeer van de vluchtelingen kan alleen maar als hun veiligheid gegarandeerd is. Dat is nu niet het geval.

6. In de detentiekampen zijn vooral burgers opgesloten. Alle partijen hebben zo'n kampen en passen in de gebieden die ze controleren hetzelfde discriminatieprincipe toe. De Serven hebben zo'n 9.000 gevangenen, de Kroaten een 2.000.

7. Servië is heel gevoelig voor zijn uitsluiting uit de internationale gemeenschap. Dat bemoeilijkt het werk van het ICRC.

8. Het ICRC vindt dat de Europese landen vluchtelingen die bij hen zijn aangekomen niet mogen terugsturen.

13 uur : ***Ontvangst door de heer Jakob VAN DER VEEN, Diensthoofd van het Hoog Commissariaat voor de Vluchtelingen.***

De heer VAN DER VEEN deelde vooreerst volgende cijfergegevens mee over de vluchtelingen die zich bevonden in het werkingsgebied van het HCV-kantoor Belgrado, (de nieuwe federatie Joegoslavië, Oost-Bosnië en één van de vier UNPA gebieden).

— Aantal : 688.000

— Etnische samenstelling :
85 procent Serviërs
14 procent Moslims
1 procent Kroaten

— Plaats van opvang : 95 procent in gezinnen en 5 procent in opvangkampen.

— Behoeftedekking : slechts 20 procent van de voedselbehoeften en 15 procent van de personenzorg wordt gedekt door internationale hulporganisaties. De overige noden worden lokaal gedekt met vooral een zware druk op de opvanggezinnen.

De heer VAN DER VEEN wees op het feit dat de grenzen van de hulpverleningscapaciteiten — vooral vanwege de gezinnen — in zicht kwamen als gevolg van de door de oorlogen en het embargo veroorzaakte werkloosheid, schaarste aan diverse goederen en inflatie die actueel 40 procent per maand bedraagt. De verslechterde leefomstandigheden uiteten zich de laatste weken in toenemende aanvragen van gastgezinnen om ontlast te worden van de opvang van vluchtelingen. De Servische overheid die volgens het HCV-diensthoofd slechts half zoveel hulp ontvangt als Kroatië krijgt hierdoor een alsmaar grotere vluchtelingenlast te dragen.

De heer VAN DER VEEN bevestigt eerder gemaakte kritieken op de bureaucratische aard van de uitzondering op

het embargo voor humanitaire produkten. Als gevolg hiervan bestaat actueel een schaarste aan elementaire medische voorzieningen als bloedzakjes en vaccins voor inenting tegen polio en andere kinderziekten.

De heer VAN DER VEEN stelt dat de vluchtelingen in grote mate de voorkeur geven aan opvang in Servië. Slechts bij de Bosnische Moslims — die trouwens het moeilijkst in gezinnen opgevangen worden en dus in de minst comfortabele omstandigheden verblijven — stelt men een zekere voorkeur vast voor opvang in het Westen. Voor die vluchtelingen die op eigen initiatief illegaal naar het Westen gevlucht zijn pleit het HCV ervoor die niet terug te sturen tenzij hun veiligheid gewaarborgd is. Wat betreft de mogelijkheden tot terugkeer stelt de heer VAN DER VEEN dat zelfs na het bereiken van een wapenstilstand 50 procent van de vluchtelingen de eerste drie jaar niet zullen kunnen terugkeren.

De heer VAN DER VEEN maakt melding van spanningen in VOJVODINA tussen uit Kroatië verdreven Servische vluchtelingen in Servië wonende Kroaten, waartegen door de federale eerste minister PANIC krachtdadig is opgetreden, doch waarvan de strafrechtelijke afhandeling in handen ligt van de autoriteiten van de Republiek Servië.

Voor de toekomst ziet het HCV-diensthofd in volgorde van risicograad als mogelijke nieuwe brandhaarden Vojvodina, Kosovo en de Sandjak.

Wat betreft tenslotte de hulpverlening spreekt de heer VAN DER VEEN volgende voorkeur uit :

- Voorkeur voor hulp in het nieuwe Joegoslavië omdat met de kostprijs voor opvang in West-Europa van 1 vluchteling in het nieuwe Joegoslavië een veelvoud van vluchtelingen kan worden geholpen.

- Voorkeur voor „winterhulp” onder de vorm van ondersteuning van

- winterklaar maken van de 320 opvangcentra met een gemiddelde capaciteit van 100 vluchtelingen (raming kostprijs : 500 US \$ per vluchteling).

- de bouw van huizen die dankzij overheidshulp en maximale aanwending van plaatselijke mogelijkheden slechts 5000 US \$ zouden kosten en onderdak kunnen leveren voor 5 personen.

15 uur : **Bezoek aan de orthopedische kliniek UKC (opvang van oorlogsslachtoffers) en gesprek met de geneesheer-hoofd van dienst, Dr. Borislov DULIC, Adjunkt-direkteur.**

De orthopedische kliniek is onderdeel van het universitair ziekenhuis van Belgrado en telt 310 bedden waarin op het ogenblik van het bezoek 80 oorlogsslachtoffers verzorgd worden. Dokter DULIC stelt — en het bezoek aan het ziekenhuis bevestigt dit — dat het ziekenhuis alle gekwetsten verzorgt, ongeacht hun etnische origine.

Volgens Dr. DULIC was het 76 dagen geleden dat de zieken nog vlees gegeten hadden. Het ziekenhuis kampt met een gebrek aan elementaire middelen om geneeskundige zorgen op niveau te verstrekken. Op het ogenblik van het bezoek kampte het ziekenhuis met een tekort aan sommige soorten antibiotica, anesthesistische middelen, medische alcohol, gips, pleisters. Dr. DULIC maakte ook melding van onoverkomelijke problemen om een wisselstuk te krijgen voor een defecte CT-scanner.

Als oorzaak van deze problemen wees Dr. DULIC de bu-

reaucratische rompslomp van het embargo aan en de schaarser wordende vreemde valuta waarover de Servische overheid beschikte. Dr. DULIC sprak ook de vrees uit voor een gebrek aan — wel door het embargo geviseerde — stookolie tijdens de winterperiode.

Als buitenlandse bronnen van hulp wees hij in volgorde van belang aan : het Internationale Rode Kruis, Artsen zonder Grenzen en de Orthodoxe kerk uit Chicago.

17 uur : **Bezoek aan Pronirski Grad, een voormalig vakantiecentrum in Belgrado — nu opvangcentrum voor vluchtelingen. Gesprek met verantwoordelijken en vluchtelingen.**

Ter plaatse is er een gesprek met de manager van het centrum en een verpleegster.

Vanaf juni vorig jaar worden vluchtelingen opgevangen in een voormalig jeugdkamp. Het aantal vluchtelingen bedraagt nu 274 en neemt nog steeds toe. Het zijn vooral gezinnen (veelal moeders met kinderen), ook oudere mensen. Er wordt onderwijs gegeven, er is een kindertuin en filmzaal.

Vanaf 1 juli 1992 wordt het centrum beheerd door de Servische Commissie voor de vluchtelingen, die ook de selectie doet van de kandidaat-vluchtelingen. De accommodatie is niet berekend op een langdurig verblijf van zoveel mensen, zodat aanpassingen nodig zijn. Of de gebouwen gedurende de winter kunnen verwarmd worden (er is centrale verwarming met gasolie), is nog niet zeker.

De basiskost (voedsel, elektriciteit) per vluchteling is 950 dinar per dag ($\pm$ 70 BF). De vluchtelingen die werk hebben dragen bij tot de kosten.

Er is geen vraag van de opgenomen vluchtelingen naar (tijdelijke) uitwijking ; zij willen zo spoedig mogelijk terugkeren naar hun regio. Er zijn in het centrum geen problemen of spanningen ingevolge het gedwongen samenleven. Sommigen noemen zich Joegoslaaf in plaats van Kroaat of Serv.

In het centrum worden ook vluchtelingen opgenomen, die eerst door gezinnen waren opgenomen, maar waar de gezinnen de opvang niet langer aankunnen.

Daarna werd een bezoek gebracht aan het centrum zelf. De delegatie heeft daar de visu vastgesteld dat vluchtelingen in penibele omstandigheden gehuisvest zijn (6 personen in een ruimte van 20 m², soms 2 families in één kamer).

Naar verluidt zouden andere opvangkampen nog slechter zijn uitgerust.

19 uur : **Gesprek met de heer VAN HOESCH, Belgisch zaakgelastigde a. i. in Belgrado.**

De bevindingen van de delegatie werden getoetst aan deze van de Belgische zaakgelastigde.

Men moet opletten dat de humanitaire hulp politiek niet kan misbruikt worden : best wordt beroep gedaan op internationale organisaties zoals bijvoorbeeld Artsen zonder Grenzen.

De zaakgelastigde bevestigt dat er tekorten zijn inzake medische voorzieningen. De nieuwe federatie heeft weinig valuta (de reserves aan vreemde deviezen zijn geblokkeerd) en de procedure om aan medicamenten uit het buitenland te geraken is lang.

De gevolgen van het embargo laten zich de laatste weken

meer en meer voelen. Verwacht wordt dat dit in de komende wintermaanden doden zal eisen.

MAANDAG 7 SEPTEMBER 1992

9 uur : ***Ontvangst door de heer VERDONCK, Vertegenwoordiger van het Ministerie van Buitenlandse Zaken in Zagreb***

10 uur : ***Gesprek met leden van Artsen zonder Grenzen***

14 uur : ***Ontmoeting met de heer Anthony C. LAND, Coördinator van het Hoog Commissariaat voor Vluchtelingen in Kroatië***

Het UNHCR opereert vanuit Kroatië in Kroatië zelf en Bosnië-Herzegovina.

Er wordt op gewezen dat in Kroatië vier zones onder UNPROFOR-controle zijn, eigenlijk drie vermits er twee samengevoegd zijn. In Kroatië zijn er 4,5 miljoen inwoners, met op het ogenblik 710.000 vluchtelingen, hetgeen een hoog procentueel aantal betreft : 13 procent.

Voorheen had Kroatië een bloeiende economie, die een vrij zware slag toegebracht werd door de oorlog, niet alleen door de rechtstreekse oorlogsgevolgen, maar ook door de verdeling van ex-Joegoslavië.

Een belangrijk gedeelte van de productiecapaciteit is immers afhankelijk van de toelevering uit andere delen van ex-Joegoslavië. In dit verband wordt het voorbeeld gegeven van de fabriek van tomaten-pasta, waar men voorheen voor tomaten-toelevering uit Macedonië afhankelijk was.

Tegen de achtergrond van deze „gekwetste economie”, dient de problematiek geteld van de immense opvang van vluchtelingen. Er is op korte tijd een geweldige capaciteit ontwikkeld van opvang van vluchtelingen, vooral in gastgezinnen, doch ook in door de overheid afgehuurde hotels aan de kust (Adriatische kust, Dalmatische kust).

In deze twee types van opvang-infrastructuur werden de eerste 500.000 vluchtelingen ondergebracht. In een tweede fase diende men zijn toevlucht te zoeken tot openbare infrastructuur zoals : spoorwegstations, sporthallen, scholen.

Op bepaalde tijdstippen is de vluchtelingenstroom werkelijk zeer groot, waarbij verwezen wordt naar de 20.000 vluchtelingen in een week tijd vanuit Slavonska Brod.

Stilaan begon de Kroatische overheid zich te realiseren dat de grenzen van de opvangcapaciteit bereikt waren.

Op 13 juli werd ter gelegenheid van een ontmoeting van de G 24 kenbaar gemaakt dat de kostprijs op dat ogenblik van de vluchtelingenopvang voor Kroatië 2 miljoen dollar per dag, hetzij 100 dollar per maand per persoon bedroeg : een immense, steeds toenemende, en dus onhoudbare factuur.

De regering heeft aldus op 13 juli aan de internationale gemeenschap duidelijk gemaakt dat zij wel verder willen, doch niet meer kunnen doorgaan met de opvang. Vanaf dat ogenblik werd gestopt met de zogenaamde registratie en bijhorende opvang van vluchtelingen, waardoor dat men enkel nog transit-opvang ging organiseren, als doorgangopvang als het ware naar andere landen, zoals Hongarije, Italië, Duitsland, Nederland.

De verschillende soorten van hulp/opvang van vluchtelingen en „displaced persons” doet zich in ex-Kroatië voor als volgt :

1. voedselpaketten aan gastgezinnen ;
2. afhuren hotelaccomodaties : vast bedrag van 225 dollar per persoon per maand, hetgeen eigenlijk nog relatief laag uitvalt als kostprijs ;
3. opvang in vakantiekampen aan de kust ;
4. opvang in arbeidershuisvesting in de buurt van bepaalde fabrieken.

In het vooruitzicht van de winter zijn er twee soorten projecten gepland :

- enerzijds de aanpassing van openbare infrastructuur, met voorziening van meer sanitair, kook-faciliteiten, verwarming en dergelijke meer ;
- anderzijds : de nieuwbouw van prefabs/winterkampen.

De door het UNHCR georganiseerde humanitaire acties naar de noodlijdende gebieden in Bosnië-Herzegovina, doen zich zowel voor via de lucht als via het land. Midden juli werd een kleine missie-Sarajevo opgezet, waar men geleidelijk evolueerde van 4 tot 27 vluchten per dag. Er wordt verwezen naar de opschorting van deze vluchten, ten gevolge van het neerhalen van een Italiaans vliegtuig. Deze luchtbrug was voor Sarajevo zeer belangrijk. De vitaliteit ervan zal nog toenemen door de komende winter.

Er wordt dus ook gewerkt met land-konvooi-routes, met als uitgangspunt landinwaarts hulp te verlenen, zonder de frontzones te kruisen.

In dit verband wordt gewezen op drie zones :

- een eerste zone Bihadj en omgeving : 350 moslims/50.000 vluchtelingen, volledig omgeven door Servische milities ; via de landkonvoeien is er hier toevoer van voedsel en medische hulp ;
- tweede zone ; zones gekend door etnische zuiveringen/krijgsgevangenkampen, met 160.000 vluchtelingen
- derde zone : Dravnitch en omgeving, het centrale deel, terzake wordt gewerkt via Split, met 10 trucks per dag, hetgeen niet volstaat : bijkomende voertuigen zijn nodig. Ook hier is de behoefte aan winterkampen zeer groot, en de winter komt snel.
- Er wordt dan ook nog gewezen op een zone die vanuit Belgrado geholpen wordt door UNHCR.

De noden/behoefte stellen zich vooral op het vlak van de transport/ondersteuning, en hulp bij de bouw van winteraccomodaties. De ontredde van Bosnië is niet alleen door de oorlog groot, maar was al een gegeven door de zeer povere economie : een laag inkomen, weinig produktiviteit. In concreto wordt gewezen op de noodzaak van prefab-gebouwen in centraal Bosnië als grote prioriteit.

Nochtans wordt aangestipt dat in Bosnië zeer goede hospitalen en goede dokters voorhanden zijn, maar ze zijn dikwijls machteloos omdat er geen medisch materiaal in de meest brede zin van het woord voorhanden is.

De heer LAND is eigenlijk niet zo gewonnen voor de militaire omkadering van een extracorridor.

De bestaande hulplijnen werken, dank zij de behoedzaamheid die in meestal kleine dingen ligt, waar men rekening mee moet houden.

Geïdentificeerde steun in een concreet project is mogelijk,

echter niet met de levering van voedsel, vermits dit moeilijk te individualiseren valt bij toelevering in ex-Joegoslavië. Er zal ons door de heer LAND een lijst van concrete projecten prefab-gebouwen bezorgd worden. Hij wijst op de noodzaak van een bijkomend aantal trucks : 10 of 15. Hij wenst vrachtwagens, en geen geld voor vrachtwagens. Een kwestie van snelheid. Vrachtwagens eventueel met militaire chauffeurs.

16 uur : *Bezoek aan de zetel van „Caritas ” en gesprek met de verantwoordelijke voor Kroatië.*

Een monseigneur wijst op de gevolgen van de verdeling van ex-Joegoslavië, en het begin van de oorlog, met betrekking tot de structuur van de kerk voor 7,5 miljoen katholieken.

Er is in die zin een volledig nieuwe structuur van de katholieke kerk gekomen :

- Sloveense bisschoppenconferentie? 3 bisdommen
- Kroatische bisschoppenconferentie : 13 bisdommen
- Bosnische bisschoppenconferentie : 3 bisdommen

Kroatië heeft een eigen Nuntius. Slovenië, Malta en San Marino hebben samen 1 Nuntius. Voor wat betreft Servië, Montenegro en Macedonië zijn er nog vragen over de nieuwe structuur. In het totaal zijn er dus in Kroatië, Bosnië en Slovenië 23 bisdommen. De monseigneur is verantwoordelijk voor Caritas Bosnië en Kroatië. In elk van de voornoemde 23 diozesen, is er een plaatselijke Caritas-afdeling.

Inzake de humanitaire hulp wordt gewezen op de belangrijke steun die er een jaar geleden in eerste instantie op gang kwam, bij het begin van de oorlog, vanwege de Kroatische uitwijkelingen in de Diaspora.

Eén derde der Kroaten leeft buiten ex-Joegoslavië, met als belangrijkste concentraties : Noord-Amerika, doch ook Duitsland, en België vooral in de streek van Luik, Gemeppes en Charleroi.

Sinds 23 jaar heeft de monseigneur een pastorale opdracht voor die buitenlandse Kroaten, waarbij gewezen wordt op een Kroatische zusterorganisatie in Zuid-Luik, en activiteiten in de streek van Bergen-Herbemont.

Een jaar geleden kwam de eerste hulp uit Luik, actie onder de naam „SOS Kroatië” : levering van trucks en voedsel, doch ook van Caritas katholica België, met als voorzitter de heer De Brand, alsook hulp van “Kerk in Nood,,.

Het meeste hulp kwam er van Caritas Europa waarvan het secretariaat in Brussel gevestigd is. De hulp kwam voornamelijk via Wenen : veel humanitaire hulp, vooral voedsel.

Ook via Artsen zonder Grenzen en het Rode Kruis, en een aantal contacten met regeringen bekwam Caritas steun : Denemarken, Zweden, en andere regeringen. Zeer recent zijn er ook contacten met het State Department van de Verenigde Staten. Ook van Italië is er duidelijke hulp.

Betreffende de toelevering naar de noodlijdende gebieden wordt opgemerkt dat er door Caritas gebruik gemaakt wordt van een route van kleine, alternatieve wegen vanuit Split/Dalmatië. De organisatie wordt daarbij geholpen door de plaatselijke bevolking en kon aldus voor elke andere actie met kleine, lichte vrachtwagens voedsel en medicijnen ter plaatse brengen.

Aangestipt wordt dat ook Tsjechoslovakije aanbod Bosni-

sche vluchtelingen op te vangen, met belangrijke hulp van de kerk aldaar.

In verband met de toestand in Bosnië wordt het verhaal gedaan van de vlucht van een katholieke priester uit Gorazde, die 50 kilometer te voet diende te vluchten, en nu in Zagreb is. Hij ontsnapte omdat heel oostelijk-Bosnië dominerend Moslim is : van de 10.000 katholieken vóór de Eerste Wereldoorlog, resteerden er in de afgelopen jaren slechts 500, die nu omzeggens allemaal gevlucht zijn of in krijgsgevangenkampen verblijven. In Gorazde zijn er nog welgeteld 10 katholieken.

Voorts wordt aangestipt dat in sommige streken, voornamelijk in Noord-Bosnië, er heel wat problemen zijn met levering van voedsel en medicijnen. Er wordt ook onderlijnd dat in bepaalde regio's 70 procent van het Rode Kruis door Serviërs gedomineerd wordt. Tal van hulpacties worden door de Chetniks tegengehouden en louter aan Serven toebedeeld. Het probleem van de humanitaire hulp aan minderheden stelt zich in bepaalde streken zeer scherp.

Bij de vragenronde door de delegatie, wordt de mening van de monseigneur gevraagd naar de rol die het verschil in godsdienst gespeeld heeft bij het ontstaan van het conflict.

Er wordt geantwoord dat velen de mening toegedaan zijn dat de huidige oorlog etnisch van aard is, doch evenzeer een godsdienstoorlog tussen katholieken en orthodoxen.

Dit is absoluut onjuist : 80 procent van de Serviërs is zelfs niet gedoopt, 90 procent daarvan kan men zonder meer als zogezegde heidenen bestempelen, doch zij hebben een verregaande sympathie voor de orthodoxe kerk omdat ze een vrij belangrijke rol speelt. 80 procent van de Serven in heel Joegoslavië is niet-orthodox.

Langs de andere kant, gezien het voormalig communistisch regime, waren er bij de officieren van het voormalig Joegoslavische leger veel Bolsjevieten, volstrekte atheïsten. In Bosnië-Herzegovina doden de Serven Moslims en Kroaten op nationalistische basis, voor een groot Servië. Zij doen dat niet vanuit een geloofsinstelling. Er wordt trouwens op gewezen dat in de Middeleeuwen, vóór de invasie van de Turken, deze Serven exclusief katholiek waren.

Er wordt gevraagd of de kerken kunnen meehelpen in het doen samenleven na het bereiken van een eventuele vrede, en of er structurele contacten tussen de diverse kerken zijn.

Vorig jaar in het voorjaar zijn er twee ontmoetingen geweest, waarbij door Moslim, Orthodoxe en Katholieke instanties een oproep naar heel ex-Joegoslavië gedaan werd, zonder veel weerklank, zonder resultaat.

Anderzijds wordt wel gewezen op de belangrijke rol die de structuur van de Servische Orthodoxe kerk speelt : deze bracht systematisch nieuwe bisdommen aan in bepaalde "gezuiverde,, gebieden.

Op de vraag naar het verschil tussen Serven en Kroaten wordt in eerste instantie gewezen naar het verschil in naam en godsdienst. Eigenlijk is het godsdienstig gegeven als element van tegenstelling vrij eigenaardig, gezien katholieken en orthodoxen ongeveer dezelfde ritus hebben, alleen de paus verschilt. Qua ritus ligt het Katholicisme en het Protestantisme verder uit mekaar dan het Katholicisme en het Orthodoxisme.

Inzake mogelijke hulp bij concrete acties wordt gewezen op het volgende :

- vroegere soldatenbarakken van het centrale leger doen dienst als huizen voor vluchtelingen en displaced persons ;
- prefabs : 50 miljoen Dmark werden gekregen van Duitsland voor 20.000 vluchtelingen : met de bouw van onderdak wordt eerstdaags gestart ;
- de formule “small-houses” : 7.500 Dmark : container voor drie personen, die in Kroatië zou kunnen gefabriceerd worden ;
- aanpassing accommodatie scholen.

18 uur : **Ontmoeting met de heer Dr. Chr. H. CONRAD, Officer-in-Charge van UNICEF voor Zagreb-Ljubljana en Sarajevo, en met Edith SIMMONS-RICHNER, Information Officer.**

Het UNICEF-bureau te Zagreb werd in november 1991 opgericht en heeft als werkterrein : Slovenië, Kroatië, Bosnië-Herzegovina.

Unicef verdeelt kindervoeding en melkpoeder (er is een lage borstvoedingsgraad). Daarnaast zorgt Unicef ook voor de inenting van kinderen (vaccins, naalden, enzovoort). De verdeling gebeurt via drie warenhuizen (Zagreb, Split, Oost-Kroatië).

Daarnaast werkt UNICEF aan projecten voor de psychosociale behandeling van kinderen en hun ouders die lijden aan oorlogstrauma's (1 in Split en 1 in Zagreb). Alle partijen gaan zich te buiten aan gruweldaden. Men schat dat 900.000 kinderen in Bosnië en Kroatië psychologisch getraumatiseerd zijn door de oorlogsgebeurtenissen ; daarvan leden 150.000 kinderen en hun ouders gedurende langere tijd rechtstreeks onder terreur en hebben dringend nood aan behandeling en psyche-sociale rehabilitatie. Deze kinderen kunnen niet slapen en zien geen toekomst meer. Kinderen hebben vaak gezien hoe zelfs vrienden en buren, die ze vertrouwden, haatdragend werden en misdaden begingen. Dit gebeurde vooral in kleine dorpen, waar eenvoudige mensen woonden.

UNICEF heeft een plan voor massale screening en interventie in scholen en vluchtelingenkampen. De leraars, psychologen en psychiaters hebben nood aan bijscholing voor de herkenning en behandeling van oorlogstrauma's. Dit plan is in feite een investering in de komende generatie, om te vermijden dat dergelijke gruwelen zich later zouden herhalen. Kostprijs van dit plan : 1 miljard dollar.

Dr. Conrad pleit er echter voor om geldelijke steun bij voorkeur te geven aan projecten die de publieke opinie minder aanspreken, bijvoorbeeld voor onderwijs en opvoeding (integratie) in kampen.

Wat betreft de mogelijke evacuatie van kinderen heeft de UNO (Hoog Commissariaat voor de Vluchtelingen) een voorzichtige houding aangenomen : enkel in geval van een levensbedreigende situatie en waar er geen mogelijkheid is om hulp lokaal te verstrekken. Deze twee cumulatieve voorwaarden zijn streng ; zo werden uit Sarajevo door een team van Artsen zonder Grenzen slechts 22 personen naar het buitenland geëvacueerd, geselecteerd uit een lijst van 150 mogelijke gevallen. Volgens sommige dienen deze criteria wat verzacht om sommige grensgevallen (voorbeeld zware, dringend noodzakelijke plastische chirurgie van het aangezicht ; kind met 2 afgezette benen) toch toe te laten.

19.30 uur : ***Gesprek met leden van Artsen zonder Grenzen uit Nederland. Onderhoud met de heer Eelio SCHOONDERWOERD***

Artsen zonder Grenzen startte eind 1991 met de medicijnenverdeling in Bosnië-Herzegovina (basismedicijnen, antibiotica, verband, insuline, enzovoort). Zij hebben een distributienet dat nagenoeg gans Bosnië bestrijkt : midden-Bosnië (wordt bereikt via Split), de streek rond Bihac (waar 350.000 mensen omsingeld zijn door Servische militieën), Banja Luka, Krainja en Sarajevo (via luchtbrug). In elk gebied is een crisiscentrum dat nagaat waar de grootste noden zijn en vervolgens de medische hulp verdeelt. Soms wordt gebruik gemaakt van VN-begeleiding.

Een dringende voorbereiding is nodig voor de komende winterperiode : verwarming, dekens, dichtten van ramen, verlichting van 10 ziekenhuizen in Bosnië. De organisatie ontdekt weinig etnisch onderscheid bij de uiteindelijke toediening van medicijnen en hulpverlening.

Artsen zonder Grenzen krijgt onder andere informatie van het leger en UNO. E. Schoonderwoerd bevestigt dat het embleem van Artsen zonder Grenzen niet altijd gerespecteerd wordt en dat sommige trachten de hulp politiek aan te wenden.

DINSDAG 8 SEPTEMBER 1992

9 uur : ***Ontmoeting met Dr. Med. Nedžad JAVORNIK, Secretaris-generaal van het Kroatisch Rode Kruis – Gesprek.***

Het Kroatische Rode Kruis werd één jaar geleden opgestart. Daarvoor was het het Joegoslavische Rode Kruis dat vanuit Belgrado opereerde. Het Kroatische Rode Kruis ontvangt vooral steun van het Duitse, het Oostenrijkse en Tsjechische Rode Kruis.

Het omvat 5.000 lokale en 194 regionale organisaties en heeft in de huidige omstandigheden een goede samenwerking met het leger.

De druk van de vluchtelingen is zo groot dat de economische groei onmogelijk is. Al het beschikbare geld wordt opgeslorpt zodat er geen mogelijkheden zijn voor de groei.

Het Kroatische Rode Kruis krijgt informatie en medewerking van het Internationale Rode Kruis en van Caritas.

Er zijn 100.000 mensen opgenomen in hotels en in kampen ; door het oorlogsgeweld zijn er 14 hospitalen vernield (7.000 van de 42.000 bedden).

Met het Servische Rode Kruis is er een beperkte samenwerking. Er is enkel maar contact om afspraken te maken :

- 30.000 vermisten ;
- geen territoriale overschrijdingen ;
- uitwisseling van pakjes voor gevangenen ;
- soms zijn lijsten van gevangenen in Servië niet volledig.

Prioriteiten zijn kledij en verwarming voor de winter die voor de deur staat.

In Kroatië leven 15 procent Serven. De Serven bezetten echter meer dan 50 procent van de posten in ex-Joegoslavië (leger, politie en diplomatie).

Wat met niet-geregistreerde vluchtelingen ? Dit zijn vooral jonge mensen die vluchten voor mobilisatie in het Bosnische leger. Er zijn er zo ongeveer een 40.000. Deze krijgen steun.

Verhouding met de Serven in Kroatië : er zijn feiten van

gewelddaden, maar de algemene situatie is goed. Er wordt gestreefd naar het verlenen van amnestie. Op onze vraag of het Rode Kruis niet geusurpeerd of gemanipuleerd wordt is het antwoord ontkennend. Er zou geen usurpatie zijn door de politieke partijen. De medische organisatie is goed, maar de middelen zijn beperkt.

10.30 uur : **Bezoek aan het Kroatisch Parlement. Bijwonen van openbare vergadering — eerste toespraak van de heer Fr. TUDJMAN, President van de Kroatische Republiek na de verkiezingen van 2 augustus 1992.**

Uit de toespraak van president TUDJMAN aan het Kroatisch Parlement kan het volgende onthouden worden :

1. normalisatie van het leven van Serven in Kroatië ; een algemene amnestie moet worden afgekondigd, tenzij het om een ernstig misdrijf gaat ;

2. de verdere democratisering van Kroatië na het communisme, dit tot op het lokale niveau. In februari 1993 zullen gemeenteraadsverkiezingen worden georganiseerd ;

3. het lot van de vluchtelingen moet dringend ten gronde opgelost ; in het westelijke deel van Slavonië, in Bosnië en in Kraina. Ooit moet onderhandeld worden over de grenzen.

Na de regeringsverklaring had een investituurdebat plaats. Daarbij waren aanwezig de Imam, de Rabijn en de aartsbischof van de Katholieke Kerk. De Orthodoxe Kerk was afwezig.

14.30 uur : **Ontvangst door de heer Adalbert REBIC, Hoofd van de dienst voor Vluchtelingen onder toezicht van de Regering.**

Volgens Dr. Prof. Adalbert REBIC zijn er :

- 400.000 displaced persons ;
- 180.000 vluchtelingen.

Er zijn nog steeds bombardementen, er keren mensen terug naar hun heimat, maar dit zijn er zeer weinig, de bezette gebieden zijn nog steeds gevaarlijk.

Uit Bosnië komen er op 1 dag zo'n 23.000 vluchtelingen aan. Er zijn nu al 407.000 vluchtelingen uit Bosnië, waaronder 50 à 60.000 niet-geregistreerde (82 procent Muzelmannen en 18 procent Kroaten).

21 regionale komitees werken samen met de dienst voor Sociale Zaken en geven een vluchtelingenkaart (Card Refugies). Veel vluchtelingen zijn gehuisvest in hotelaccommodaties :

- 400.000 bij families ;
- 200.000 in hotels.

De regering geeft 7,90 \$ per dag voor verblijf in hotel (slapen en eten). De gemeente betaalt electriciteit en water.

Een gastfamilie ontvangt 3.000 dinar pro capita per maand plus 1.500 dinar zakgeld. Door inflatie moeten de bedragen aangepast worden. Maandelijks kost dit 71 .000 dollar.

Problemen met de vluchtelingen :

- geen mogelijkheid voor nieuwe vluchtelingen ;
- saturatie van de overheid (geen geld en plaats meer) ;
- het land wordt nog steeds aangevallen. Slavonski Brod wordt voortdurend gebombardeerd ;

- 37 procent van de industrie is vernietigd ;
- 400 kerken en 19 hospitalen zijn vernietigd.

Er is voor 32 miljard \$ schade.

De heer A. REBIC is van mening dat het wapenembargo van Kroatië moet opgeheven worden.

Verhouding met de Serven :

In het Kroatisch Parlement zijn 13 parlementsleden Serven. Er zijn 12 procent Serven in Kroatië :

- 8,5 procent legaal ;
- de rest amnestie.

De Vice-premier, GRANITEC is een Serv en beschikt over een Bureau.

10.000 vluchtelingen leven in tenten. De toestand is onhoudbaar.

De Serven doen systematisch strategische optredens :

- uitmoorden Muzelmannen ;
- vernietigen van kerken en moskeeën ;
- scholen.

Dit wil zeggen : dorpscentra vernietigen.

De Islam is in Kroatië niet fundamentalistisch. Hij is zeer oekumenisch.

Kroatië is de EEG dankbaar voor de erkenning als staat, voor de aanvaarding, maar vindt dat de Europese Gemeenschap op militair gebied te zwak optreedt en pleit voor het behoud van de historische grenzen.

Suggestie voor hulp : voedsel, kledij, verwarming en huisvesting.

15 uur : ***Ontmoeting met een Ondervoorzitter, MILANU DUKICU (Serviër), van het Kroatische Parlement.***

De heer MILANU DUKICU spreekt in zijn hoedanigheid van ondervoorzitter van het Parlement, ook als lid van de SPP (Serbian Popular Party). Hij wijst op de belangrijkheid van de uitvoering van de Kroatische Grondwet, waarbij hij de nadruk legt op het belang voor de minderheden van de culturele autonomie.

Hij hecht ook veel belang aan de uitvoering van het plan VANCE. Belangrijk voor het samenlevingsmodel is de invoering van een algemene amnestie, echter niet voor de gewone criminelen. Hij pleit voor een volwaardig burgerschap van de Serviërs binnen Kroatië.

De aanwezigheid van een sterke rechtervleugel binnen Kroatië aanziet hij als een probleem, vermits er in die rangen zeker mensen zijn die de democratische klok willen terugzetten. Hij noemt het een zegen dat de ultra-rechtse vleugel de voorbije verkiezingen niet gewonnen heeft.

Inzake het algemeen klimaat wijst hij op de psychologische factor omtrent de Serven als agressor. Volgens hem is MILO-SOVIC geenszins geïnteresseerd in de Serven in Kroatië als dusdanig, maar louter in territorium. Hij zegt wel dat bij het ontstaan van de oorlog de Kroaten alleszins voorzichtiger hadden moeten zijn.

Hij gelooft wel in de kracht van de nieuwe Grondwet ter garantie van de rechten van de minderheden. Inzake het lid worden van Kroatië van de Raad van Europa , meent hij

dat terzake het belangrijkste criterium moet zijn het respect voor de mensenrechten. Inzake president PANIC aan Servische kant stelt hij dat deze een duidelijk nieuw geluid vertegenwoordigt, hetgeen alleszins als een stap vooruit kan beschouwd worden, wat op zich niet genoeg is, maar wel een rol kan spelen.

De vraag wordt gesteld of de Serven moeilijkheden onder vinden in Kroatië, als zij als tweederangsburgers behandeld worden. Gemakkelijk is het alleszins niet, omdat Servië in de oorlog duidelijk als agressor beschouwd wordt. Sommige politici in Kroatië hebben een collectieve verantwoordelijkheid van Serven willen in de verf zetten, en willen dat nog. Van zijn zijde wil hij enkel bijdragen tot verzoening, en hoopt vanuit die invalshoek dat de wettelijke beschermingsmaatregelen vlug in werking treden, zodat het klimaat ook wettelijk verandert. De rechten van de Servische minderheid in Kroatië mogen niet gekoppeld worden aan die van de Kroatische minderheid in Servië.

16.30 uur : *Gesprek met de heer Y. SKRABALO, lid van de oppositie van het Kroatisch Parlement (Sociale liberale partij).*

In dit korte gesprek wordt door de heer SKRABALO de nadruk gelegd dat men in Kroatië inderdaad tot een democratie gekomen is, doch dat het in feite nog altijd maar een formele democratie is, in de zin van een verkozen parlement, doch dat er nog een lange weg af te leggen valt om te komen tot een volwaardige echte democratie, zoals deze in vele Westerse landen functioneert.

In dit verband stelt hij de monopolisering, zonder democratische controle, van tal van machtscentra in de samenleving aan de kaak. Hij wijst in dit verband op de toestand van de media, volledig gecontroleerd door bepaalde politici, en ontsnappend aan democratische controle. Dit zowel na als vóór de verkiezingen.

Hij wijst hierbij op subtiele maar duidelijke voorbeelden, zoals het ter beschikking stellen voor de verkiezingen aan elke partij (meer als twintig) van dezelfde zendtijd, zodat er werkelijk een sibillijnse verwarring en verzadiging bij de kiezers optrad, hetgeen alleen maar in de kaart speelde van bepaalde grote partijen. Hij stelt vanuit zijn partij te willen werken aan de echte vrijheden van een echte democratie in Kroatië.

17 uur : *Ontmoeting met het Internationale Rode Kruis, gesprek met de heren M. MARTIN en Antoon VAN DEN HOVE.*

Uit het gesprek onthouden we het volgende :

1. Alle partijen overtreden de regels van het internationaal oorlogsrecht. Ze staan daar onverschillig tegenover. De internationale reactie lijkt voor een lichte verbetering te zorgen wat de etnische zuiveringen en de toestand in de kampen betreft.

2. Het internationale Rode Kruis wenst geen militaire bescherming voor zijn hulpkonvooien. „Onze kentekens moeten volstaan”. „Het humanitaire en het militaire vormen een slecht huwelijk.” De VN-soldaten kunnen wel logistieke hulp verlenen en de infrastructuur herstellen.

3. De winter zal in Bosnië zeer hard zijn voor de vluchtelingen en voor de belegerde mensen. Internationale hulp is van kapitaal belang.

4. In algemene regel is het beter medische hulpmiddelen naar hier in ex-Joegoslavië te sturen, dan patiënten naar West-Europa. Voor krijgsgevangenen en specifieke groepen gewonden is het misschien goed dat ze het land kunnen verlaten.

5. De Serviërs hier in Kroatië hebben grote schrik en houden zich gedeisd. „Ik zou hier geen Serviër willen zijn.”

6. Alle West-Europeanen worden vies bekeken door de Serviërs wegens de internationale sancties.

18.30 uur : **Bezoek aan vluchtelingenkamp van niet-geregistreerde vluchtelingen in Dubrovnik.**

De delegatie werd begeleid door Caritas-veldwerkster Helena BRAJSA.

Via het netwerk van de Caritas-veldwerkers kreeg de delegatie de gelegenheid een kamp van niet-geregistreerde vluchtelingen te bezoeken.

Sinds 13 juli 1992 zijn de Kroatische grenzen officieel gesloten omdat de opvangcapaciteit opgebruikt is. Alleen wie een attest kan voorleggen dat een familie in Kroatië of elders hem zal opvangen, wordt officieel over de grens gelaten. Ondank deze politieke beslissing blijven de duizenden vrouwen, kinderen en oudere mannen en vrouwen dagelijks toestromen uit Bosnië. Zij worden niet geregistreerd, de Kroatische overheid „kent” hen niet.

In het kamp te Dubrovnik heeft de delegatie met eigen ogen het drama kunnen vaststellen. Het kamp telt ongeveer 2.800 personen, vooral vrouwen en kinderen ; 85 procent zijn Moslims ; zij worden opgevangen in barakken die deel uitmaken van een fabrieksterrein dat reeds 8 jaar verlaten stond.

De barakken zijn water- noch winddicht ; er is schaarse verlichting ; er worden 32 personen geteld in een ruimte van 20 m² ; in de barakken is geen sanitair, er is enkel een centrale wasplaats op het terrein ; in de primitieve keukens wordt een brij gekookt die als „saus” over de aardappelen wordt gegoten. Een ellenlange rij staat beleefd aan te schuiven. Er zal niet voor iedereen voldoende zijn.

Er worden ons gehandicapte kinderen aangewezen o.m. een kindje met kinderverlamming. Het oorlogstrauma staat op de gezichten te lezen. De meeste ondervraagde personen weten niets over het lot van hun naastbestaanden. Een oude man vertelt hoe hij zijn vrouw heeft zien meenemen door Servische milities ; een oud koppel vertelt het verhaal van hun vlucht : gevangen gehouden, bedreigd, verkrachting gezien, alle geld/goud moeten afgeven, ook het kleinzootje van 11 jaar dat meevluchtte heeft alles meegemaakt.

De overige bevindingen zullen onvermijdelijk in het hart van de bezoekers blijven hangen, omdat niet alles mededeelbaar is.

Zoals dit kamp van 2.800 gevluchten weet de Caritas-veldwerkster er vier zijn : één constante hoor je van iedereen : nu gaat het nog, het klimaat is mild. Maar wát als de winter straks aankomt ? Hier moet dringend, massaal en concreet hulp geboden worden, zoniet zullen er honderden doden zijn.

20 uur : **Bezoek aan kinderopvangcentrum van ongehuwde moeders –gesprek met mevrouw Helena BRAJSA.**

Bij dit bezoek werd het initiatief van het opvangcentrum

voor vondelingen, weeskinderen en ongehuwde moeders met kinderen voorgesteld. Men opteert voor kleinschaligheid en gezinsvervangende sfeer. De voorziening bestaat reeds een kwart eeuw. De kinderen worden er in goede omstandigheden opgevangen.

21 uur : **Briefing en interne afspraken met de heer VERDONCK, vertegenwoordiger van het ECMM (European Commission Monitoring Mission).**

21 uur : **Gesprek tussen een lid van de missie en Milena BEADER en Zoran OSTRIC van de Anti-oorlogscampagne en het Centrum voor vrede, geweldloosheid en mensenrechten in Zagreb.**

De Kroatische vredesbeweging hoopt dat de beweging in Servië een eind kan maken aan de „militante nationalistische politiek van Servië”. Zij willen zich in Kroatië inspannen voor een oplossing zonder geweld. De civiele maatschappij, onbestaande onder Tito, moet worden uitgebouwd. Dat is moeilijk in oorlogsomstandigheden en met het „autoritair” regime van president TUDJMAN. We moeten ons inspannen voor een „liberale democratie en voor waarborgen voor de minderheden”.

Het opgeklopte nationalisme en de eeuwenoude cultuur van het geweld in heel ex-Joegoslavië liggen aan de basis van deze vuile oorlog. Het socialistische Joegoslavië was heel militaristisch en gaf een voorkeursbehandeling aan de militaire kaste.

Het autoritaire karakter van het huidige Kroatische regime uit zich in de gebrekkige persvrijheid. Het kritisch blad *Danad* is uitgeschakeld. De televisie staat helemaal onder controle van TUDJMAN. Meer en meer journalisten krijgen een proces, omdat ze de veiligheid van de staat hebben bedreigd. Het Centrum probeert die journalisten aan een goede advocaat te helpen. Dankzij buitenlandse hulp bestaat er nu e(lectronic)-mail, waardoor nieuws via computers wordt uitgewisseld tussen alle vredesgroepen van het vroegere Joegoslavië. Het embargo en de oorlog maken de kontakten met de Servische beweging zeer moeilijk.

Een verdeling van Bosnië in drie kantons per bevolkingsgroep is absurd omdat Serviërs, Kroaten en Moslims al eeuwen door elkaar wonen.

Europa moet de grenzen van Tito en de rechten van de minderheden doen respecteren.

Alle oorlogsmisdaden moeten worden bestraft door een internationaal tribunaal.

Het aantal wapens moet worden beperkt en ex-Joegoslavië moet geleidelijk worden gedemilitariseerd. Anders wordt het gebied een nieuw Midden-Oosten waar voortdurend conflicten losbarsten. De militairen van het vroegere Joegoslavische leger en van de militie moeten worden begeleid bij hun terugkeer naar de burgermaatschappij.

De Kroatische grondwet voorziet in een statuut voor gewetensbezwaarden. Maar de toepassing voor dit recht laat veel te wensen over, zegt het Centrum.

De Europese Gemeenschap zou in Hongarije een nieuwsoortige „voice of America”-radio kunnen opstarten. Met professionele journalisten uit alle republieken en delen van ex-Joegoslavië en met een aantal buitenlanders professioneel nieuws verzorgen zonder daarbij kost wat kost een boodschap

van verzoening te willen brengen. Het objectieve en onpartijdige nieuws zal al een voldoende tegengif zijn tegen de media die in de meeste republieken van ex-Joegoslavië sterk worden gemanipuleerd.

In één van de meest getroffen steden Osijek heeft het Centrum in mei „Dagen voor Geweldloosheid” georganiseerd. Workshops over bemiddeling, en niet gewelddadige conflictoplossing werden gegeven door internationale experts zoals Adam Curlie, Judith Large en Eric Bachmann. Er werd aan deelgenomen door sociale en gezondheidswerkers, ambtenaren, politieagenten en vluchtelingen. In Osijek is er nu een plaatselijk Centrum voor Vrede, Geweldloosheid en Mensenrechten. In Osijek en elders wil de beweging nog dergelijke seminaries organiseren. Zo wil ze de terugkeer van de vluchtelingen voorbereiden en mogelijk maken.

De vredesbeweging heeft ook al verschillende werkkampen georganiseerd in de vluchtelingencentra om die beter bewoonbaar te maken en om de kinderen op te vangen. Voor die kampen worden ook buitenlanders uitgenodigd.

Het Centrum pleit ervoor dat Vlaamse gemeenten gemeenten in Kroatië zouden adopteren. Vlaamse scholen zouden dan kunnen helpen met de heropbouw van een Kroatische school. Het zou héél interessant worden, als de Vlaamse gemeente daarnaast ook een Servische gemeente zou adopteren én de dialoog tussen de twee zou stimuleren.

Net zoals het Servische heeft het Kroatische Centrum gebrek aan middelen.

WOENDAG 9 SEPTEMBER 1992

10 uur : **Ontvangst door de heer VI. MESIC, Voorzitter van het Kroatisch Parlement.**

11 uur : **Ontvangst door de heer Borisu BUZANCICU, Burgemeester van Zagreb.**

De burgemeester behoort tot de Kroatische Democratische Unie en werd verkozen tot Kamerlid.

Wat betreft de vluchtelingen in algemene zin wordt een onderscheid gemaakt tussen „displaced persons” (personen die in eigen land — Kroatië op de vlucht zijn) en „refugies” (vluchtelingen die hun eigen land ontvlucht zijn).

Er zijn in Kroatië 98.000 geregistreerde vluchtelingen uit Bosnië en 56.000 vluchtelingen uit Kroatië zelf. Er zijn nu meer illegale vluchtelingen dan geregistreerde. De Kroatische Regering besliste om na 13 juli laatstleden geen vluchtelingen meer te registreren. Enkel deze vluchtelingen die over garantiebrieven van familie of vrienden beschikken, waarin bevestigd wordt dat ze zullen opgevangen en verzorgd worden, worden na deze datum toegelaten. De Regering helpt hen desgevallend aan de nodige papieren voor het buitenland. De Kroatische Regering zou dagelijks meerdere miljoenen Duitse Mark spenderen voor de opvang van vluchtelingen, om hen te helpen overleven.

De levensomstandigheden van de illegale vluchtelingen zijn verschrikkelijk. Zij worden geholpen door humanitaire organisaties en door moslims van Kroatië. Een overeenkomst over het lot van de vluchtelingen wordt voorbereid met Bosnië-Herzegovina.

De vluchtelingenkinderen krijgen prioriteit wat betreft scholenbezoek. Maar er is onvoldoende plaats in de scholen om alle kinderen op te vangen, zelfs met een dubbel aantal leerlingen per klas.

13.15 uur : **Ontvangst door de heer Fr. TUDJMAN, President van de Kroatische Republiek**

De delegatie werd door de heer Fr. TUDJMAN ontvangen voor een beleefdheidsbezoek en een kort gesprek.

14 uur : **Bezoek aan opvangcentrum voor vluchtelingen in Zagreb – Sportzaal Martinovka en gesprek met vluchtelingen.**

We worden begeleid door een vertegenwoordiger van de burgemeester van Zagreb. Er is ons een tolk ter beschikking gesteld door het protocol van President TUDJMAN. De directeur van het Centrum leidt ons rond. De Kroatische staatstelevisie filmt ons bezoek en interviewt op het einde delegatieleider BOSSUYT.

Zo'n 300 Kroaten en Moslims (minder talrijk) zijn opgevangen in dit centrum, dat een verzorgde aanblik biedt. Opvallend is dat mensen met tientallen in de zalen verblijven zonder dat er tussenschotten zijn aangebracht die voor wat privacy zouden kunnen zorgen. Dat is zo, omdat het gaat over een tijdelijk opvangcentrum. De mensen zouden in gezinnen moeten worden opgevangen. Toch spreken we met mensen die al verschillende maanden in het centrum verblijven. De maaltijden zien er behoorlijk uit. Geregeld komt een dokter langs.

Enkele uitspraken :

„Ik werkte in een Bosnisch dorp in een schoenfabriek. Mijn man werkte op het veld. Hij vecht nu en komt me hier over drie dagen bezoeken. Servische geburen hebben ons verdreven met wapens. Ik ben eerst te voet gevlucht en werd dan opgepikt door een bus”. 30-jarige moslimvrouw in Westerse klederdracht.

„Ze hebben me alles, alles afgenomen. Bij de laatste controle vonden ze (Servische militie), 1.500 Duitse Mark in mijn zwembroek, het enige kledingstuk dat ik nog aan had. Omdat ik lijdt aan epilepsie, vecht ik niet aan het front.” 25-jarige Kroatische man.

„Ik had twee huizen, nu zitten al mijn bezittingen in deze twee dozen.” Oudere Kroatische man.

„De VN-blauwhelmen staan aan de kant van de Serviërs. Ze beschermen ons niet. Ik heb geen nieuws over mijn familie.” Oudere Kroatische man.

15.30 uur : **Bezoek aan kinderkliniek – Gesprek met doktersteam en personeel.**

Kinderkliniek „Institut Za Zastitu Majki 1 Djece” – Institute for mother and child health.

Dokter Cuetko ZEYKO

Het bezochte ziekenhuis telt 300 bedden voor kinderen ; hier zijn 56 erge gevallen van oorlogsslachtoffers behandeld. Het ziekenhuis speelt ook een coördinerende rol ten aanzien van andere ziekenhuizen en opvangcentra in het oorlogsgebied ; de noden aan medisch materiaal van de regio worden hier geregistreerd ; ook de doorverwijzing van patiëntjes wordt hier geregeld.

Het ziekenhuis beschikt over een bekwaame medische staf ; de intensive care is behoorlijk ; toch is de capaciteit onvoldoende en is er acuut gebrek aan medisch materiaal en hulpmiddelen.

16.30 uur : ***Bezoek aan European Commission Monitoring Mission (Zagreb) en onderhoud met de heer VERDONCK, Vertegenwoordiger van België bij het ECMM en Majoor SMEULDERS van de Belgische delegatie.***

De heer VERDONCK, Vertegenwoordiger van België bij de ECMM, introduceert ons bij de Britse chef MAC DONALD en bij een Canadese kolonel. Zij verzorgen een briefing en beantwoorden onze vragen. Nadien praten we informeel met de Belgische Majoor SMEULDERS.

De ECMM bestaat uit verscheidene tientallen hooggekwalificeerde diplomaten en hogere officieren. Het zijn de bekende ongewapende witte mannen die moeten toezien op de afspraken (staakt het vuren.. .) tussen de verschillende partijen. De Belgische commandant B. BORREY is als lid van ECMM op 2 mei 1992 omgekomen. Volgens Buitenlandse Zaken werd hij onder vuur genomen door het Joegoslavische leger.

De ECMM voert haar opdracht uit in Kroatië en Bosnië. Hongarije en Roemenië hebben gevraagd dat de waarnemers ook hun grenzen met ex-Joegoslavië zouden controleren. Een observatieopdracht in Vojvodina, Sandjak en Kosovo om daar ongeregeldheden en oorlog te voorkomen, kan alleen maar als Servië en Montenegro het daarmee eens zijn en als de Europese Gemeenschap dit nuttig vindt.

Alle partijen schenden de akkoorden. De laatste week van augustus hebben Kroatische soldaten enkele keren de mannen in het wit aangevallen. Ten Noorden van Split hebben de Kroaten het bestand verschillende keren geschonden. Alle partijen beschuldigen er ECMM (en de blauwhelmen van UNPROFOR) ervan de andere partij te bevoordelen. Alle partijen vernielen huizen en kerken.

ECMM vindt een strikt onpartijdige opstelling noodzakelijk. Zo kunnen ze best helpen om een oplossing te vinden voor allerlei problemen zoals het transport van lijken.

ECMM heeft geen humanitaire opdracht. Maar in de praktijk springen ze bij. De stroom vluchtelingen houdt aan.

Onze gesprekspartners zijn geschokt door de wreedheden die alle partijen begaan. De onderlinge haat is grenzeloos.

De terugkeer en het opnieuw gemengd samenwonen zal héél moeilijk zijn.

Een militaire interventie heeft volgens de Canadese kolonel geen zin, gezien de aard van het conflict en van het terrein. De kolonel bedoelde daarmee militaire grondoperaties. Ook de militaire bescherming van konvooien met hulpgoederen kan gemakkelijk escaleren. Een groep begeleidende blauwhelmen wordt aangevallen. Ze zetten de achtervolging in. Hun belagers trekken zich terug in stellingen die ze in een dorp hebben klaargemaakt. Als de F16's worden ingezet, is het gevaar reëel dat burgers worden getroffen. Zo worden de Blauwhelmen partij in een conflict dat kan uitdraaien op een jarenlange guerilla.

Zeer zinvol is integendeel harde afspraken maken met Servië dat het geen hulp meer verleent aan de milities van de onafhankelijke Servische Republieken in Bosnië of in de Krajina. Ook die regeling zou door ECMM moeten worden gecontroleerd. Zo kunnen de bevoorradingsroutes zonder militair geweld worden afgesneden.

Tussen haakjes wordt vermeld dat de Servische Republiek in Bosnië een voorbeeldige liberale grondwet heeft. Maar iedereen weet dat deze uitspraak moet gerelativeerd worden.

Dé moeilijkste opdracht voor UNPROFOR is de ongeregelde militie, politiecorpsen en burgers van alle partijen ontwapenen. Ze vallen niet onder één leiderschap.

Tijdens het informele gesprek met majoor SMEULDERS werd o.m. het volgende gezegd :

Bij de monitoring zouden de Amerikanen, de Russen of de NAVO satellieten moeten inzetten. Dat zou een grote hulp zijn, ook om het embargo te controleren.

De Serviërs hebben geprobeerd de BARANJA Servisch te maken. Nu trekken ze weg. Dikwijls nemen ze Kroatische goederen mee en de Russische Blauwhelmen laten dit toe.

In België word je niet voorbereid op je taak bij ECMM. Je moet zien dat je wat opsteekt bij je voorgangers.

Er zijn veel kandidaten in het Belgisch leger voor deze taak.

4. ALGEMENE BESLUITEN VAN DE DELEGATIE

De delegatie van de Vlaamse Raad heeft, in het kader van haar opdracht, en na het bezoek aan Servië en Kroatië vaststellingen, voorstellen en besluiten geformuleerd.

1. Algemene vaststellingen

A. Het probleem is complex en een politieke en definitieve oplossing op korte termijn ligt zeker niet voor de hand.

— tegenstellingen van religieuze, sociale, etnische, economische en historische aard bij de verschillende bevolkingsgroepen van ex-Joegoslavië zijn oorzaak van enerzijds het uiteenvallen van deze republiek en het ontstaan van nieuwe staten.

— niet-verteerde gebeurtenissen van tijdens en na de wereldoorlogen 1 en II, gebeurtenissen van geweld en doodslag tussen de bevolkingsgroepen, verklaren eveneens de heftigheid van het conflict en de onverzoenlijke standpunten.

— de politieke aanwending van deze historische, aanwezige gegevens was en is ongetwijfeld een belangrijke oorzaak van de gewelddadigheid en de gruwelen die inmiddels nog plaatshebben. Internationale organisaties bevestigen dat alle betrokken partijen excessen van wreedheid, zij het niet altijd in gelijke mate, hebben begaan. In Kroatië hebben wij bijzonder gruwelijke verhalen gehoord van getuigen en slachtoffers.

— de fundamentele rechten van de mens, en zelfs het elementaire oorlogsrecht (het Verdrag van Genève van 1947) worden in Bosnië-Herzegovina niet gerespecteerd.

B. Meer dan ooit blijkt dat internationale organisaties, zoals het Internationale Rode Kruis, UNICEF, Artsen zonder Grenzen, Caritas Internationaal, ECMM (European Commission Monitoring Mission), de blauwhelmen van UNPROFOR (United Nations Protecting Forces) en het Hoog Commissariaat voor de Vluchtelingen van de Verenigde Naties, voorbeeldig werk leveren. Ook ons land speelt daarin een rol.

C. De inspanningen van de onderscheiden internationale organisaties hebben niet tot betere resultaten geleid doordat de strijdende partijen de internationale afspraken geregeld met voeten treden.

D. Er zijn concrete problemen :

a) De medische verzorging komt in het gedrang onder meer door het grote tekort aan geneesmiddelen en aanverwanten — het tekort aan opvangcapaciteit en hulpmiddelen zoals verband — verdovings- en ontsmettingsmiddelen — essentiële reserve-onderdelen voor medische apparatuur en andere ;

b) Door de oorlog komt het voldoen van de basisbehoeften (voeding — verwarming) in het gedrang. Oorzaken hiervan zijn :

— de economische ineenstorting ;

— de grote inflatie (30 à 40 % per maand) ;

— de hoge werkloosheid als gevolg van onder meer de fabriekssluitingen en de migratie van 2 miljoen vluchtelingen ;

c) Ondanks de grote solidariteit (95 % van de vluchtelingen en ontheemden wordt in Joegoslavische families opgevangen) is de grens van de opvangcapaciteit bereikt door :

— de aanhoudende vluchtelingenstroom ;

— het feit dat de grens van de draagkracht van de opvanggezinnen bereikt of overschreden is ;

d) De komende winter zal de vastgestelde problemen nog verscherpen. Alle gecontacteerde organisaties bevestigen dat de winter dramatische gevolgen zal hebben, tenzij dat massaal hulp geleverd wordt. Deze wordt op 1 miljard USDollar geraamd ;

e) De delegatie stelde in verschillende opvangcentra hachelijke en mensonwaardige omstandigheden vast. In de zogenaamde illegale kampen is de situatie van niet-geregistreerde vluchtelingen nog erger ;

f) In ons land menen velen dat de vluchtelingen van ex-Joegoslavië graag naar het Westen komen. Dit blijkt niet zo te zijn. De delegatie heeft in de vele individuele gesprekken herhaaldelijk gehoord dat de vluchtelingen zo vlug mogelijk naar huis willen terugkeren en in afwachting zo dicht mogelijk bij hun woonplaats willen blijven. Daardoor wordt bevestigd dat voorrang voor de opvang ter plaatse de goede keuze is ;

g) Niettemin is voor een aantal gevallen (zieken, krijgsgevangenen . . .) een opvang in het buitenland aangewezen. Voor de vluchtelingen die op eigen initiatief het land verlaten pleit het Hoog Commissariaat voor de Vluchtelingen ervoor deze personen niet terug te sturen vooraleer hun veiligheid gewaarborgd is.

II. Specifieke vaststellingen

A. Voor Servië :

a) de boycot laat zich sterk voelen. Dit is zichtbaar in het straatbeeld en uit zich in ellenlange rijen vóór benzinestations. De bevoorrading is beperkt tot 20 liter per maand ;

b) ook de verstrekking van goederen, die niet onder het

embargo vallen (voeding, medische hulp) wordt gehinderd door de bureaucratische en strenge toepassing van het embargo ;

c) een deel van de bevolking is oorlogsmoe ;

d) duidelijk is dat geen enkele oorlogshandeling werd verricht op het grondgebied van Servië ;

e) er bestaat een actieve oppositie die voor een deel pacifistisch is en voor wie een terugkeer naar de vroegere „Tito-grenzen” niet uitgesloten is ;

f) de oppositie is ook versnipperd over de vraag of het embargo onverdeeld gehandhaafd moet worden ;

g) nieuwe conflicthaarden worden gevreesd in Vojvodina, Sandjak en Kosovo ;

h) verkiezingen worden in november verwacht. Premier Panic blijkt niet alleen in het buitenland, maar ook in Servië verwachtingen los te weken.

B. Voor Kroatië :

a) Kroatië doet belangrijke inspanningen om zich aan het Westen te presenteren als een democratie naar Westers model ;

b) in het Kroatisch parlement zetelen sinds de laatste verkiezingen 13 gemandateerden uit de Servische minderheid. De Servische vice-voorzitter van het parlement benadrukte het belang van de toepassing van de in de Kroatische grondwet gewaarborgde rechten van de minderheden en de culturele autonomie ;

c) de levensomstandigheden van de illegale (niet-geregistreerde vluchtelingen) in de kampen, die door de overheid worden geduld, zijn ronduit mensonterend.

III. Behoeftenpatroon voor de humanitaire hulpverlening

A. Algemene beschouwingen

De gruwelen en de gevolgen van deze vuile oorlog zijn beduidend massaler dan verondersteld wordt. De delegatie roept Vlaanderen op de solidariteitsacties met de getroffen bevolking van ex-Joegoslavië te activeren. Dit is niet alleen een politieke en humanitaire verantwoordelijkheid van de diverse overheden in ons land, maar van de ganse gemeenschap.

De hierna geschetste voorbeelden van hulpverlening maken duidelijk dat concrete opvolgbare projecten via internationale hulporganisaties mogelijk zijn. Zelf stelden we vast dat deze correct en tastbaar worden uitgevoerd. De komende winter maakt deze oproep des te dringender.

Inzake de evacuatie naar het buitenland van de gewonde kinderen doet de delegatie een oproep tot UNICEF om de criteria van evacuatie te versoepelen. Uit diverse contacten kan vastgesteld worden dat de voorwaarden inzake levensgevaar en gebrek aan plaatselijke verzorging de evacuatie naar het buitenland bemoeilijken.

B. Mogelijke concrete voorstellen

a) hulpverlening VANUIT Vlaanderen :

— ondersteunen van solidariteitsacties van internationale organisaties ;

- winterklaar maken van opvangcentra (500 US \$ per hoofd) ;
- medische hulpverlening ;
- bouwen van prefabs (5000 US \$ per eenheid) ;
- ter beschikking stellen van trucks ;
- ondersteuning van de kampen voor niet-geregistreerde vluchtelingen ;
- ter beschikking stellen van huisvesting, voeding, kleding, vervangingsstukken — in het bijzonder voor niet-geregistreerde vluchtelingen ;
- hulp voor de wederopbouw van de dorpen ;
- financiering van de psyche-sociale behandeling van kinderen die lijden aan oorlogstrauma's ;
- ondersteuning van vormingsprogramma's die een vreedzaam samenbestaan bevorderen (bv. anti-oorlogscampagnes).

b) Hulpverlening IN Vlaanderen :

- medische verzorging en begeleiding van zieken die in ex-Joegoslavië niet verzorgd kunnen worden ;
- opvang van personen van wie de veiligheid ter plekke niet kan gewaarborgd worden ;
- humanitair peterschap van dorpen, kampen, scholen, en andere.

IV. Algemene besluiten

De delegatie beschouwt dit bezoek aan Servië en Kroatië als een aangrijpende ervaring. We konden rechtstreeks getuige zijn van de ongemeen grote solidariteit en volgehouden gastvrijheid van individuele mensen en families die zich te pletter werken in een geest van humanisme, verdraagzaamheid en broederlijkheid. Tragisch genoeg waren we ook waarnemers van niets ontziende en vernietigende haat en van demonische destructiviteit die vooroordelen en onverdraagzaamheid teweegbrengen.

De humanitaire zin werd aangetoond door de lijst van voorstellen zoals die juist werden voorgelegd.

Toch is de delegatie unaniem van oordeel dat, hoe zinvol en betekenisvol elke bijdrage in dat kader ook moge zijn, een echte oplossing van het drama in het hart van Europa slechts te vinden is in een POLITIEKE REGELING, ONDERHANDELD EN BEZEGELD rond de tafel.

De delegatie is van oordeel dat het verenigd Europa breekt wanneer men in de komende tijd er niet zou in slagen deze onderhandelde oplossing te begeleiden of af te dwingen. Het is dus een plicht van de kleine volkeren een rol te spelen en zich bovendien te vergewissen van wat zich in de Balkan afspeelt. Honderdduizenden zijn op dool op 1000 kilometer van Vlaanderen.

De ganse delegatie is van oordeel dat de Verenigde Commissies voor Buitenlandse en Europese Aangelegenheden en voor Welzijn en Gezondheid ten spoedigste moeten samenkomen om een volledig verslag te krijgen van de opgedane ervaringen.

Laatst, maar niet in het minst, is de delegatie van oordeel

dat ook in het Nationaal Parlement de Commissies van Buitenlandse Zaken en Landsverdediging en Europese Aangelegenheden dringend moeten samenkomen, teneinde het politieke kader te bepalen en die keuzes te maken die tot een politieke oplossing moeten leiden, of die althans moeten voorbereiden om aldus een einde te maken aan de grootste Europese schande van de twintigste eeuw, na Wereldoorlog II.

5. EVALUATIE VAN HET WERKBEZOEK DOOR DE VERENIGDE COMMISSIES VOOR BUITENLANDSE EN EUROPESE AANGELEGENHEDEN EN VOOR WELZIJN EN GEZONDHEID TIJDENS DE VERGADERING VAN DONDERDAG 17 SEPTEMBER 1992 TE 14.30 UUR.

De vergadering hoorde de verschillende deelverslagen die volgens afspraak ter plaatse werden opgesteld door de leden-volksvertegenwoordigers en de medewerkers van de twee deelnemende kabinetten. Deze verslagen worden eenparig goedgekeurd.

Vervolgens werd aan de vertegenwoordigers van de Vlaamse Regering gevraagd welke beslissingen de Executieve reeds genomen heeft en in welke mate rekening werd gehouden met de conclusies van de missie.

De heer 1. Van Den Bossche, kabinetsadviseur van de Minister-president van de Vlaamse Regering herinnerde eraan dat reeds in augustus was beslist om 80 miljoen frank te besteden aan de problematiek van voormalig Joegoslavië ; 20 miljoen frank voor de hulp ter plaatse en 60 miljoen frank voor het project van het Rode Kruis voor de verzorging van 200 gewonde kinderen.

Wat de bedoeling van die 20 miljoen frank betreft werd uiteraard gewacht op het officiële verslag van deze missie. Gisteren, 16 september, werden beslissingen genomen en wel in functie van de conclusie van de missie die zegt dat vooral de komende winterkoude problemen dreigt te scheppen. Een project van Caritas Catholica voor de behuizing van vluchtelingen in Kroatië zal gesteund worden met 7 miljoen frank, eenzelfde bedrag gaat naar het Hoog Commissariaat voor de Vluchtelingen dat in Servië de restauratie van bestaande gebouwen beoogt. Een 1000-tal vluchtelingen zullen met deze 14 miljoen frank ter plaatse kunnen geholpen worden. Als derde project steunt de Vlaamse Regering de hulpverlening van Artsen zonder Grenzen met een toelage van 6 miljoen frank. Het gaat om de levering van geneesmiddelen zonder aanduiding of het gaat om Kroatië, Servië of Herzegovina. Maar volgens Artsen zonder Grenzen is de nood het hoogst bij moslims die in de buurt van Split in voorlopige kampen huizen.

De heer P. Degadt, Kabinetschef van de Gemeenschapsminister van Financiën en Begroting, Gezondheidsinstellingen, Welzijn en Gezin zei dat naast de officiële hulpacties de vrijwillige hulpverlening een wezenlijk element is in de golf van solidariteit die thans ten overstaan van ex-Joegoslavië betoond wordt. Hij pleitte ervoor dat deze private hulpverlening psychologisch voldoende zou ondersteund worden. De bevolking moet weten dat haar steun onmisbaar is en dat de giften terechtkomen daar waar ze moeten zijn.

Spreker vroeg ook aandacht voor de toekomst. Wanneer het wapengeweld geluwd is zal de Vlaamse **Raad** en de Vlaamse Gemeenschap meer dan ooit ten volle zijn bevoegdheden kunnen aanwenden, met name die inzake onderwijs,

vorming, welzijn en gezondheidszorg. Deze opdracht moet nu reeds voorbereid worden. Nu moeten deze problemen ter plaatse gevolgd worden opdat men later spoedig en efficiënt op bilaterale wijze zou kunnen gaan helpen. Deze werkvergadering mag na het bezoek aan dat geteisterd gebied niet het einde van de opdracht van de missie zijn. Het externe beleid van de Vlaamse Raad krijgt nu meer inhoud.

De Verenigde Commissies beaamden de mededelingen en de suggesties die namens de Vlaamse Regering gedaan werden. De acties en voornemens van de Vlaamse Regering moeten door deze Commissies verder gevolgd worden en het is aangewezen dat over deze problematiek van humanitaire verantwoordelijkheid van Vlaanderen ten overstaan van het voormalige Joegoslavië een openbaar debat in de Vlaamse Raad gehouden wordt. Dit laatste zou moeten uitmonden in een aanbeveling die de goedkeuring zou wegdragen van alle politieke fracties.
